

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 26 kwietnia 2017 roku

ZEW.422.1.2017.JK

Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Rzecznik Praw Dziecka zapoznał się z Informacją o wynikach kontroli *Działania powiatów w zakresie tworzenia i wsparcia rodzin zastępczych*, przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli. Jej wyniki potwierdzają obserwacje Rzecznika Praw Dziecka i powinny być alarmujące dla wszystkich organów i instytucji odpowiedzialnych za organizację pieczy zastępczej w Polsce.

Rzecznik Praw Dziecka po raz kolejny zwraca uwagę, że niedopuszczalne jest umieszczanie małych dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej wbrew przepisom ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697). Jak wynika z Informacji NIK, jednym z największych problemów – co również było wielokrotnie sygnalizowane już przez Rzecznika Praw Dziecka – jest brak wystarczającej liczby rodzin zastępczych, w szczególności rodzin zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i rodzin specjalistycznych. W efekcie małe dziecko pozbawione opieki rodziny biologicznej może trafić do formy pieczy zastępczej, która nie będzie w stanie zaspokoić jego indywidualnych potrzeb.

Najwyższa Izba Kontroli wskazała również, że: *największe problemy związane z ustanawianiem wystąpiły w przypadku rodzin zastępczych spokrewnionych. Nie muszą one spełniać wszystkich wymogów ustawowych dotyczących rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych. Nie dotyczy ich warunek niekaralności za popełnienie przestępstwa z winy umyślnej, brak jest również obowiązku uczestniczenia w szkoleniu.* W opinii Rzecznika Praw Dziecka niedostateczna weryfikacja środowiska rodzinnego nie sprzyja dobru dziecka. Rzecznik podkreśla, że przy podejmowaniu decyzji o umieszczeniu dziecka w rodzinie

zastępczej spokrewnionej konieczna jest – poza zachowaniem więzi rodzinnych – rzetelna ocena warunków opiekuńczo-wychowawczych, zapewniających dziecku właściwy rozwój. Rzecznik Praw Dziecka podziela stanowisko NIK, że *wspólne zamieszkiwanie rodziny zastępczej z rodziną biologiczną, ma destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodziny zastępczej i dziecka z uwagi na to, iż faktyczna sytuacja dziecka nie zmienia się (rodzice biologiczni mieszkają razem z dzieckiem i dziadkami). Często też nie daje możliwości dziecku na zmianę środowiska i poznania innych, lepszych wzorców.*

Kolejnym problemem jest organizacja i zakres wsparcia dla rodzin zastępczych już funkcjonujących. Również Najwyższa Izba Kontroli dostrzegła trudności w pozyskiwaniu rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, wynikający m.in. z niedostatecznego wsparcia dla rodziców zastępczych. Taki wniosek Rzecznik Praw Dziecka sformułował w *Informacji Rzecznika Praw Dziecka z badania sytuacji opiekuńczo-wychowawczej oraz prawnej dzieci w wieku 0-10 lat przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej*, przekazanej Pani Minister 12 stycznia 2017 r. Zarówno Rzecznik Praw Dziecka jak i Najwyższa Izba Kontroli podkreślają potrzebę zapewnienia rodzinnym formom pieczy zastępczej większego dostępu do specjalistów (pedagogów, psychologów i terapeutów) oraz leczenia specjalistycznego dla dzieci pozostających pod ich opieką.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że sposób funkcjonowania rodzin zastępczych oraz jakość udzielanego im wsparcia wymaga pilnych działań zaradczych. Obecny stan rzeczy powoduje, że rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej następuje zbyt wolno w stosunku do potrzeb w tym zakresie. Skutki braku właściwych decyzji i działań ze strony dorosłych ponoszą dzieci.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2015 r. poz. 2086, z późn. zm.), zwracam się do Pani Minister o przedstawienie wniosków sformułowanych przez resort rodziny, pracy i polityki społecznej po analizie wyżej wskazanych wyników kontroli NIK oraz propozycji działań, które będą służyły poprawie warunków, w jakich wychowują się dzieci umieszczone w pieczy zastępczej.

Uprzejmie proszę również o przekazanie Rzecznikowi Praw Dziecka szczegółowych informacji na temat wyników działań, o których informowała Pani Minister w piśmie z 27 lutego 2017 r., stanowiącym odpowiedź na wystąpienie generalne Rzecznika Praw Dziecka dotyczące sytuacji małych dzieci pozostających w pieczy zastępczej. W ww. odpowiedzi wskazano, że na początku 2017 roku resort wystąpił do powiatów

z jednorazowym badaniem statystycznym mającym na celu zdiagnozowanie stanu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej. Ponadto poinformowano Rzecznika, że podjęto działanie w ramach *Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój*, polegające na wypracowaniu narzędzi do badania rentowności polityki samorządów w obszarze pieczy zastępczej. Zaplanowano także przeprowadzenie pilotażowego badania wybranych powiatów wraz z propozycją zmian w tym zakresie i przygotowanie rekomendacji dla powiatów nieobjętych pilotażem wraz z planem niezbędnych szkoleń w zakresie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej dla władz samorządów terytorialnych.

Z wyrazami szacunku
Michał Jankowski